

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรในอำเภอค้อย สะเท็ก จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ ทำและไม่ทำไร่นาสวนผสม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมกับการยอมรับการทำไร่นาสวนผสม และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการ ทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรในอำเภอค้อยสะเท็ก จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษานี้ ใช้แบบสอบถามโดยทำการสอบถาม เกษตรกรที่ทำไร่นาสวนผสม โดยการสุ่มจากเกษตรกรที่อยู่ถัดไป 3 หลังคาเรือน จากผู้ที่ทำไร่นา สวนผสม นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และบันทึกคะแนนลงใบแบบลงรหัส แล้วนำไปวิเคราะห์ ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ (SPSS PC) ซึ่ง ประกอบด้วยสถิติที่ใช้คือ

1. สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐาน เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด
2. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการยอมรับกับตัวแปรอิสระและวิเคราะห์หาค่า พหุคูณของการยอมรับกับตัวแปรตาม

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งที่ทำไร่นาสวนผสมและไม่ทำไร่นาสวนผสม ส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 49.58 ปี ระดับการศึกษาเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.1 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงาน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2 คน/ครัวเรือน มีรายได้ จากภาคเกษตรเฉลี่ยครอบครัวละ 41,086 บาท รายได้รวมเฉลี่ยครอบครัวละ 64,987 บาท มีที่ดิน ทำประโยชน์/ถือครอง โดยเฉลี่ย 7 ไร่ น้ำที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 61 ได้รับน้ำจากชลประทาน ปัจจุบันส่วนใหญ่ร้อยละ 63 มีภาระหนี้สิน ส่วนผู้มีภาระหนี้สินเฉลี่ย 84,037 บาท การ รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการเกษตร ในรอบ 2 เดือนของเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.0 ได้รับ

ไม่เกิน 20 ชั่วโมง โดยได้รับข่าวสารเฉลี่ย 37 ชั่วโมง การมีตำแหน่งทางสังคมส่วนใหญ่ร้อยละ 40 ไม่/ไม่เคยได้รับตำแหน่งทางสังคม

การมีประสบการณ์การไปดูงานการทำไร่นาสวนผสม ส่วนใหญ่ร้อยละ 65 ไม่เคยไป รองลงมาร้อยละ 19.3 เคยไป 1-2 ครั้ง การได้รับการฝึกอบรมและการประชุมเกี่ยวกับการเกษตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 29 ไม่เคยได้รับ รองลงมาร้อยละ 20 ได้รับ 1-2 ครั้ง

2. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตาม

พบว่า การยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวก (0.246) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับรายได้รวมของเกษตรกร กล่าวคือ เกษตรกรมีรายได้สูง มีโอกาสในการเลือกปลูกพืชได้หลายอย่าง ซึ่งจะเป็นการลดความเสี่ยง จึงหันมาสนใจในการทำไร่นาสวนผสม

การยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกคือ .173 กล่าวคือ เกษตรกรได้รับน้ำจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะจากน้ำชลประทาน จะสามารถทำการปลูกได้ทั้งปี จึงเป็นเรื่องที่เอื้ออำนวยให้เกษตรกรสามารถทำไร่นาสวนผสมได้

การยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทางบวก (.145) กับประสบการณ์ในการฝึกอบรมทางด้านการเกษตร กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมทางด้านการเกษตรหลายครั้งทำให้มีโอกาสได้รับรู้และเข้าใจในเรื่องไร่นาสวนผสม หรือความรู้ทางด้านการเกษตรที่หลากหลายทำให้สามารถยอมรับและเข้าใจการทำไร่นาสวนผสม

การยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทางบวก .533 กับผลประโยชน์ที่ได้รับจากสำนักเกษตรกรอำเภอ กล่าวคือ เกษตรกรที่ได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานเกษตรกรอำเภอหลายด้านจะมีความสนใจในการทำไร่นาสวนผสม

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสม

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการอันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสม รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์กับการวิจัยครั้งต่อไปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรพบว่า เกษตรกรที่มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรหลายแห่ง หรือมีน้ำใช้ตลอดปี จะมีแนวโน้มที่จะยอมรับการทำไร่นาสวนผสมสูง ดังนั้นในการส่งเสริมควรที่จะมีการศึกษาพื้นที่ที่จะส่งเสริมในเรื่องแหล่งน้ำ หรือ ควรมีการส่งเสริม
2. พบว่า การยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการได้รับการฝึกอบรมทางด้านการเกษตร ดังนั้นในการส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสมควร จัดอบรมเกษตรกรที่ยังไม่ได้ทำไร่นาสวนผสม แต่มีแนวโน้มที่จะทำ เช่น ผู้มีรายได้รวมสูง แหล่งน้ำหลายแห่ง เพื่อผู้ยอมรับจะได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น
3. ปัญหาภาระหนี้สินของเกษตรกรในปัจจุบันเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ทำไร่นาสวนผสมมีหนี้สินโดยเฉลี่ยต่ำกว่าเกษตรกรที่ไม่ทำไร่นาสวนผสม ประมาณร้อยละ 50 ฉะนั้นการแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรน่าจะนำเอาไร่นาสวนผสมมาช่วยแก้ปัญหานี้สินของเกษตรกรน่าจะนำเอาการทำไร่นาสวนผสมเข้ามาช่วยแก้ไขร่วมด้วย ถึงแม้ว่าต้องใช้เวลาพอสมควรแต่จะค่อนข้างจะมั่นคง ลดความเสี่ยงทางด้านการเกษตรได้เกือบทั้งหมด
4. การสำรวจเกษตรกรที่ทำไร่นาสวนผสมกว่าร้อยละ 60 ประสบปัญหาเรื่องโรคและแมลงระบาด ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่หนักมาของเกษตรกรโดยทั่วไป สำหรับผู้ที่ทำไร่นาสวนผสม ซึ่งปลูกพืชหลายชนิดอยู่แล้ว หน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริมควรจะนำเอาพืชที่สามารถสกัดเป็นสารกำจัดศัตรูพืชได้เข้าไปส่งเสริมด้วย พร้อมทั้งนำเอาความรู้เรื่องสารสกัดพืชตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตและการใช้ไปส่งเสริมเกษตรกรควบคู่ไปด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรในภาพรวมยังมีประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการทำไร่นาสวนผสมอีกหลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยให้รายละเอียดในเรื่องรายได้เกษตรกร(ก่อนทำการ ไร่นาสวนผสม) มีสัดส่วนอย่างไรระหว่างรายได้จากการทำการเกษตรกับรายได้นอกภาคเกษตรเปรียบเทียบกับรายได้ช่วงที่ก่ ด้งทำไร่นาสวนผสมมีผลดีผลเสียต่อเรื่องรายได้หรือไม่

2. ควรมีการวิจัยรายละเอียดในเรื่องการฝึกอบรมความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เรื่องการทำไร่นาสวนผสม เพื่อการยอมรับการทำไร่นาสวนผสม ซึ่งสามารถชี้ได้ว่า การทำไร่นาสวนผสมมีผลต่อการฝึกอบรมจำนวนมากครั้ง โดยเน้นกิจกรรมเรื่องไร่นาสวนผสมให้เกิดความเข้าใจและสนใจนี้ได้อย่างไร

3. ควรมีการศึกษาถึงระบบการปลูกพืชของเกษตรกร รายที่ทำไร่นาสวนผสม ประสบความสำเร็จ โดยการศึกษาอย่างละเอียดถึงชนิดของพืชที่ปลูก การเกี่ยวคู่กันระหว่างพืชและชนิดพืชที่ทำรายได้สูง เนื่องจากการทำไร่นาสวนผสมเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจของนักเกษตรกร เพื่อที่จะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวางกลยุทธ์ในการส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสม